

IS LOODVRIJ EEN GOED ALTERNATIEF?

Het rommelt al een tijdje in de “milieubewuste” wereld. Lood? Kan echt niet meer. Amerika en ook Duitsland lopen hierin voorop. Ingegeven door de milieubewegingen schrijven grote Duitse terreineigenaren als Staat- en Bundesforst voor dat het grote wild voortaan met loodvrije munitie geschoten moet worden. In sommige Bundeslanden is het al plicht, de andere zullen hoogstwaarschijnlijk volgen. Het is een milieuding. Het is een politiek ding. Of het een wezenlijke bijdrage levert aan de verbetering van het milieu en het welzijn van de dieren, valt best wat op af te dingen. Levert een verbod op de “oude” kogelmunitie nu een werkelijk zinvolle bijdrage aan het milieu?

Een behoorlijke tijd terug is bij een dood gevonden zeearend aangetoond dat de oorzaak loodvergiftiging moet zijn geweest. Hoe gaat zo'n beest nu dood aan loodvergiftiging? De conclusie was dat het door loodhoudende munitie moet zijn gebeurd. Weliswaar is het beest niet geschoten, maar het lood moet in voedsel hebben gezeten dat hij genuttigd heeft. Deze uitkomst was koren op de molen voor de milieubewegingen. In Duitsland zijn die sterk georganiseerd, je hebt er rekening mee te houden. De jagers kregen al gauw de schuld. "We vinden het jagen al verachtelijk, maar ze schieten ook nog met "vervuilende" munitie." Het loodhagel was als eerste aan de beurt om vervangen te worden door bismuth, staal, zink of tungsten. En nu dus de kogelpatronen. Nederland blijft niet achter. De grote terreineigenaren lopen voorop. Natuurmonumenten gebruikt loodvrij al enige tijd. De Dienst Vastgoed Defensie heeft het verplicht gesteld en Staatsbosbeheer heeft zijn jagers op de Veluwe al gezegd dat vanaf volgend jaar loodvrije munitie echt verplicht is. Er bestaan nog wat gedoogafspraken om de "oude" loodmunitie op te schieten. Het gebruik van loodvrij is geen wettelijke verplichting. Dat zou ook niet kunnen, want er is simpelweg nog niet voor alle loodhoudende munitiesoorten een loodvrij variant. De reewildkalibers .222, .223 en 22-250, maar ook in 6,5 x 55 en 6,5 x 57 zijn nog niet in loodvrij te krijgen. De kalibers waarvoor nu loodvrije varianten op de markt zijn, begint met .243.

Nu leverbare loodvrije kalibers

Kaliber	Sellier & Bellot Exergy XRG	Brenneke TUG, TIG-nature	Norma Kalahari	SAKO (Barnes punten)
.243				x
.270			x	
7 x 57	x			
7 x 57R	x			
7 x 64	x	x	x	
7 x 65R	x			
7 mm Rem. Mag	x			
.308 Win		x	x	
30-06 Springfield	x	x	x	
.300 Win Mag	x		x	
8 x 57 JS	x	x		
8 x 57 JRS	x			
9,3 x 62		x		x
9,3 x 74R		x		x

Wisselen van munitie? Nee, liever niet

De Nederlandse jager is vrij behoudend. Inschieten en wisselen van munitiesoorten is een enge bezigheid. Behalve dan voor de mensen die de vaardigheidstraining van de VHR hebben gevolgd. Een andere patroon, ander merk, ander gewicht? Dat is lastig. Het moet. In Duitsland kan je munitie gecontroleerd worden bij aanvang van een drijfjacht van één van de Staatsforsten waar loodvrij verplicht is. Komt het uit dat je toch met lood hebt geschoten, dan kunnen pittige straffen volgen. Ook voor Nederlanders. In Nederland bij de terreineigenaren die het straks verplicht stellen, zal bij niet gebruik zeker een sanctie worden vastgesteld. De jacht kwijtraken bijvoorbeeld.

Wat doet de industrie?

De industrie is aan het werk gegaan met het ontwikkelen van loodvrije munitie. Laat je lood weg, dan heb je een probleem met het gewicht van de kogel. Verwijder je uit bijvoorbeeld een Oryx van Norma het lood en je stopt er een ander metaal in, dan heb je een Oryx met een lager gewicht en dus een andere ballistische baan, andere eigenschappen, andere interne ballistiek enzovoorts. De fabrikanten hebben een niet eenvoudige opgave. Maak een milieuvriendelijke kogel die dezelfde eigenschappen heeft als de oude loden kogel, wat voor type het dan ook is. Lood vervangen door iets anders, zo simpel is het niet. Lood eruit en ijzer erin, dat gaat niet werken. Aldus zijn ze aan de slag gegaan met volledige conceptveranderingen. Zo ontwikkelde Norma de loodvrije Kalaharilijn. Ze verbonden er een marketingconcept aan. Deze patroon is door zijn relatief

lage gewicht en dus hoge snelheid uitermate geschikt voor de jacht op grotere afstanden, stellen zij in hun communicatie. "Het 'plains game' in Afrika staat nu eenmaal verder weg dan het ree of het hert in het Europese bos." Ik begrijp ze wel en kan mij zeker vinden in het concept. Langer doorontwikkelen is mijn advies. Maak de Kalaharilijn werkelijk geschikt voor grote afstanden. Dat zijn ze nu niet. Een groep van 50 mm op 100 meter is misschien acceptabel voor de jacht tot 100 meter, maar 200 en nog verder tot 300 meter zou ik niet willen aanbevelen. Beter niet doen.

Welk patroon gebruiken?

Even terug naar de jager. Die moet nu wat anders. Hij moet loodvrij gaan schieten. Welke patroon van welk merk gaat hij nu gebruiken? Geweermakerij Elspeet met importeur Hofman Top Sport faciliteerden op de Berkenhorst

in Elspeet twee dagen voor de Nederlandse grofwildjager om loodvrije munitie te proberen. Voor één euro per patroon, dat is nog niet eens de kostprijs, kon de 'waidmann' loodvrij schieten. De begeleiders van de dagen voor Geweermakerij Elspeet, Erik van Reijswoud en Donald Buijendorp, en voor Hofman Topsport, Hans Brinks, stimuleerden dat de mensen ook een groep schoten met hun eigen "vertrouwde" munitie. Na het schieten werden de groepsbeelden vergeleken en geanalyseerd. Steeds weer werd gevraagd welke patroon moet ik nu nemen? Welke is het beste? Komt hij veel anders af dan mijn eigen munitie? We moesten steeds zeggen: "geen idee". Je moet het gewoon proberen. In elk geweer is het anders, in hetzelfde geweer is het anders. Zo zagen we bij een vader en zoon die allebei eenzelfde Blaser R8 hebben, zelfde kaliber, zelfde loop, een vreemde afwijking.

Bij vader groepeerde de Norma Kalahari redelijk en zat dicht in de buurt van de groep van de eigen munitie (2 cm links). Bij zoonlief groepeerde de Kalahari een stuk minder en kwam maar liefst 20 cm hoger af. Vreemd zou je zeggen. Ja, dat vonden wij ook. Maar dit voorval stond niet op zichzelf. We hebben meer onbegrijpelijke dingen gezien.

Welke patroon is nu de beste? Je zult het zelf moeten proberen

Zoals altijd heb je geweren die alles kunnen hebben. In de oude BSA van een ervaren reeënjager en getraind schutter, maakte het niet uit wat er in gestopt werd. Sellier & Bellot Exergy XRG, Brenneke TUG en Tig-nature en Norma Kalahari, het kwam allemaal hetzelfde af en de groeps grootte verschilde ook nauwelijks. Allemaal acceptabel voor de jacht. Proberen we een grootste gemene deler vast te stellen dan is dat moeilijk. De verschillen in geweren, veranderingen van spoed, looplengte enzovoorts hebben een te grote invloed. Brenneke daarentegen mag zich verheugen op een redelijk constant beeld. Het groepeerde redelijk tot zeer netjes. In het kaliber 9,3 x 62 scoorde het gat in gat. In de test Sauer 202 Off Road van Dorhout Mees (.308) scoorde Brenneke TUG met de 8,5 grams punt een groep van 21 mm. En dat kun je onmogelijk matig noemen. Die groep is uitstekend, daar kun je met een gerust hart mee op jacht gaan.

Precisie, nog niet wat het zou moeten zijn

Loodmunitie heeft types die een enorme precisie hebben. Groepen van 14 en 16 mm op 100 meter is voor de goede kwaliteitsgeweren haalbaar. Uit diverse praktijktesten komt dat naar voren. Met loodvrij hoeft je daar niet op te rekenen. Een groep van 21 mm zoals met de test Sauer geschoten, is denken wij het maximaal haalbare. Voor jacht zijn de groepen die wij hebben gezien acceptabel. Ga je veel met loodvrij schieten, dan adviseren wij je geweer

daarop in te schieten. Schiet je maar een paar patronen, dan bepaal je de afwijking ten opzichte van de eigen loodmunitie. Een stickertje op het geweer met daarop geschreven: 'Lood: h,+4/l, 3' (dit voorbeeld begrijp je en vergeet niet de richtkijker terug te zetten). Houd er rekening mee dat loodvrij, op dit moment, meestal een grotere groep laat zien dan je eigen vertrouwde munitie. Brenneke doet het relatief weer iets beter dan Norma Kalahari en Sellier & Bellot Exergy XRG. Op deze dagen kon je de gangbare kalibers uitproberen in de loodvrije types die nu makkelijk in de handel zijn te krijgen. Er staat nog veel meer aan te komen. RWS is nu ook op de markt met de loodvrije Evolution Green variant. Barnes komt met nieuwe loodvrije punten. De in Duitsland geteste SAX KJG-lijn is verkrijgbaar. Van de Hornady GMX wordt veel verwacht. Norma zal zijn programma uitbreiden, evenals SAKO, Lapua, Winchester en Sellier & Bellot. Tegen de tijd dat het schieten met loodvrije kogelmunitie gemeengoed is, zullen alle munitieleveranciers een loodvrije variant op de markt brengen. Proberen is en blijft het toverwoord.

Gewichten en energie

Lood is zwaarder dan welk ander metaal ook. Met de patronen zonder lood moet dus wat gebeuren. Hoe ontwikkel je een loodvrije patroon met een gewicht van 11,7 gram, een veel gebruikt gewicht in de middenkalibers. Met een lichter metaal zal de kogel groter moeten worden. De vorm zal veranderen, de ballistische coëfficiënt en dus ook de eigenschappen. Kijken we naar de range loodvrije patronen dan heeft het grootste gedeelte een gewicht van iets meer dan 8 gram. Nooit echt 8 gram, maar 8,1, 8,3 en 8,5. Sellier & Bellot levert met zijn XRG een 10,2 gram kogel voor de 7 x 64 en 11,7 voor de 30-06 En dat zijn de zwaarste kogels in dit kalibersegment. Is voor de 9,3 x 63 een 18 gram normaal, in loodvrij kom je tot maximaal 14,2 gram.

De energie? Wat levert de kogel, brengt hij de boodschap wel over? Net als de loden kogel brengt loodvrij de boodschap uitstekend over. De veelal lichte punten van de loodvrije munitie zijn prima geschikt voor de jacht op ree. Kijken we naar de energie tabellen bij Vo en V100 dan verschillen ze nauwelijks van elkaar en van de loodhoudende equivalenten. Dus ook uitstekend voor ree. Bijvoorbeeld, de 7 x 64 Brenneke met de 8,3 gram TUG kogel levert een energie bij loopmond van 3600 Joule en op 100 meter 2600. Daar leg je een eland nog mee om.

Deze twee dagen zijn de organisatoren goed bevallen. Een platform waar reëel met de loodvrije materie en munitiesoorten is omgegaan. Advies kon worden gegeven. Fouten in geweren werden zichtbaar. (spanning in de loop en vastzittende lopen). Geweermakerij Elspeet en Hofman Top Sport denken dit najaar nogmaals twee dagen uit te trekken om loodvrij te laten proberen. Tegen die tijd zullen de Hornady XMG, de SAX KJG munitie, RWS Evolution Green en de nieuwe Barnes punten zeker op de markt zijn. Een goed initiatief. Zeker aan te raden.

Wat doet de kogel in het dier?

Waar we bij de loodvrije munitie nog geen inzicht in hebben is de interne ballistiek. Wat doet de kogel in het dier? Er zijn door de fabrikanten testen gedaan in grote gelatine blokken, het ziet er allemaal veelbelovend uit. Maar de praktijk. Geeft de patroon veel uitschot of weinig, dan wel helemaal niet. Om daar inzicht in te krijgen, is de jager nodig. Zijn waarnemingen. We willen natuurlijk meer weten van deze loodvrije munitiesoorten. Niet alleen wij. De VHR stimuleert het onderzoek van IPC Groene Ruimte. Zij vragen zoveel mogelijk jagers hun ervaringen met loodvrij te registreren op daarvoor bestemde formulieren. Formulieren zijn te downloaden via de website van de VHR en van IPC Groene Ruimte.